Търсене и извличане на информация. Приложение на дълбоко машинно обучение

Стоян Михов

Лекция 9: Намиране на градиент чрез пропагиране назад. Стохастично спускане по градиента.

План на лекцията

1. Формалности за курса (5 мин)

- 2. Намиране на градиент чрез пропагиране назад Backpropagation (20 мин)
- 3. Пропагиране назад при логистична регресия (20 мин)
- 4. Сходимост на спускането по градиента (20 мин)
- 5. Стохастичен градиент (20 мин)

Формалности

- Засега ще провеждаме занятията онлайн всяка сряда от 8:15 до 12:00 часа.
- Засега ще използваме платформата Google meet: meet.google.com/hue-frfx-axb
- Днес ще използваме едновременно слайдове и бяла дъска. Моля следете съответния екран.
- Благодаря за предадените домашни. Ще се постараем да ги оценим до следващото занятие.
- Второто домашно задание ще бъде публикувано в Moodle около средата на декември.
- Деветата лекция се базира на глави 4 и 5 от втория учебник.

Защо да изучаваме автоматично диференциране, спускане по градиент, стохастичен градиент и т.н.

- Нали в модерните системи за дълбоко обучение тези функции вече са имплементирани за нас?
- Също, защо трябва да изучаваме компилатори, след като те вече са имплементирани за нас?
  - 1. Да знаете какво става под повърхността винаги е полезно.
  - 2. Автоматичното диференциране не винаги работи перфектно разбирането на принципите е критично при дебъгване и подобряване на моделите.
  - 3. При по-специални модели може да се наложи добавянето на нови модули. За разширяването на системите е съществено познаването на теорията.
  - 4. Може да ви се наложи да участвате в разработването на нови системи за дълбоко обучение.

План на лекцията

- 1. Формалности за курса (5 мин)
- 2. Намиране на градиент чрез пропагиране назад Backpropagation (20 мин)
- 3. Пропагиране назад при логистична регресия (20 мин)
- 4. Сходимост на спускането по градиента (20 мин)
- 5. Стохастичен градиент (20 мин)

Числено намиране на градиент

- . Нека $f: \mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$. Тогава: $\frac{\partial f(x_1,\ldots,x_n)}{\partial x_i} = \lim_{h \to 0} \frac{f(x_1,\ldots,x_i+h,\ldots,x_n)-f(x_1,\ldots,x_i,\ldots,x_n)}{h}$ т.е. $\frac{\partial f(\mathbf{x})}{\partial x_i} = \lim_{h \to 0} \frac{f(\mathbf{x}+h\mathbf{e}_i)-f(\mathbf{x})}{h}$, където $\mathbf{e}_i$ е i-тия базисен вектор.
- Полагайки достатъчно малко h, примерно $h=10^{-4}$, ние можем да намерим приближение на производната: $\frac{\partial f(\mathbf{x})}{\partial x_i} pprox \frac{f(\mathbf{x}+h\mathbf{e}_i)-f(\mathbf{x})}{h}$.
- . По добра апроксимация на производната: $\frac{\partial f(\mathbf{x})}{\partial x_i} \approx \frac{f(\mathbf{x} + h\mathbf{e}_i) f(\mathbf{x} h\mathbf{e}_i)}{2h}.$
- Градиента намираме, като апроксимираме производната в дадената точка по всяка от n-те координати.
- Задача: Докажете, че втората формула ни дава по-добро приближение на производната, като оцените порядъка на грешката.
- Сложност: Ако сложността на израза за f е от порядък O(k) то сложността за численото намиране на градиента на f в точката $\mathbf x$ е от порядък O(nk).

Аналитично намиране на градиент

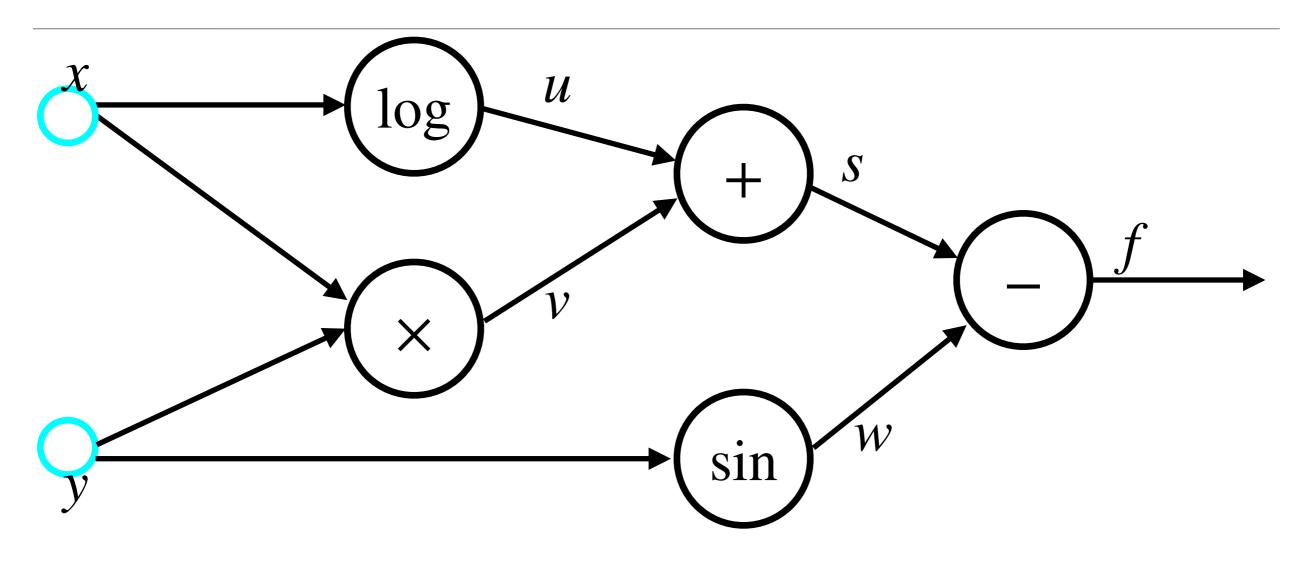
- . Нека $f:\mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$. Нека сме намерили аналитични изрази за производните $\dfrac{\partial f(\mathbf{x})}{\partial x_i}$ за $i=1,2,\ldots,n$.
- Производната по дадено направление намираме, като заместим в съответния израз за производната с дадената точка.
- Градиента намираме, като заместим в израза за производната по всяка от n-те координати с дадената точка.
- . Сложност: Ако сложността на изразите за $\frac{\partial f(\mathbf{x})}{\partial x_i}$ е от порядък O(k'), то сложността за аналитичното намиране на градиента на f в точката $\mathbf{x}$ е от порядък O(nk').
- Задача: Докажете, че съществуват изрази със сложност O(k), за които сложността на израза за производната е от порядък $O(2^k)$.

Намиране на градиент чрез пропагиране назад

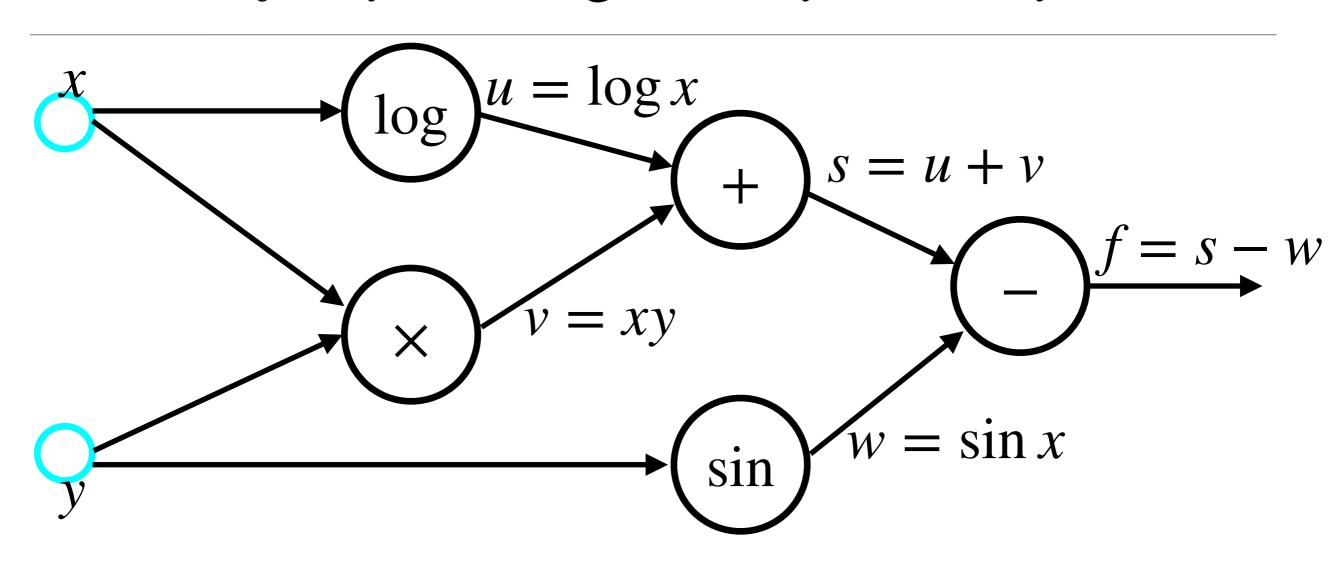
Backpropagation

- Намира точните производни и градиент в дадена точка не е числено приближение.
- Използва се аналитичен израз за производните само за локалните функции — избягва се намирането на изразите за производните на целевата функция.
- Преизползват се междинните резултати от изчисленията, с което се постига оптимална изчислителна сложност.
- Сложността за намиране на градиента е O(k), за израз със сложност k.

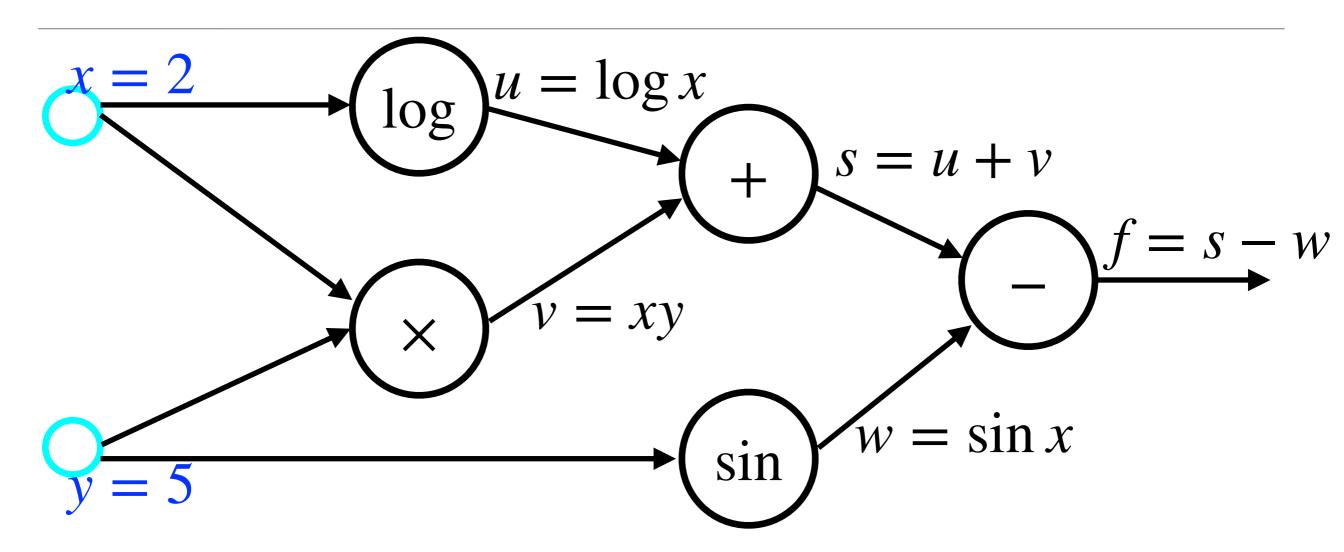
Пример: $f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$

Пример:
$$f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$$

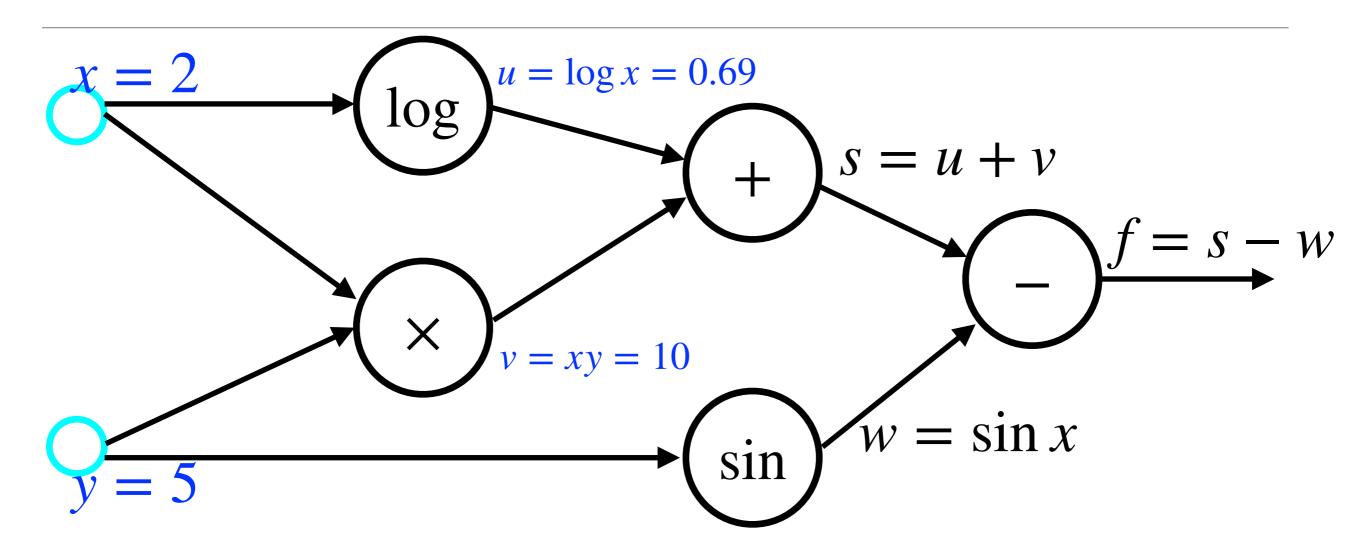

Пример: $f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$

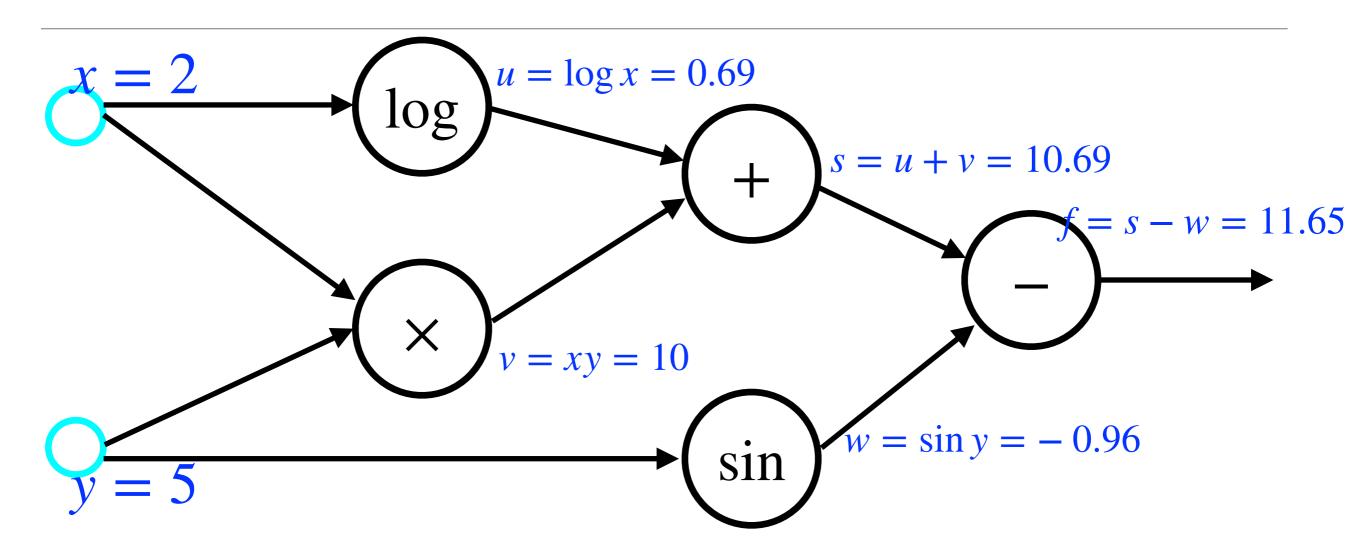
Пропагиране напред — Forward propagation

Пример:
$$f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$$

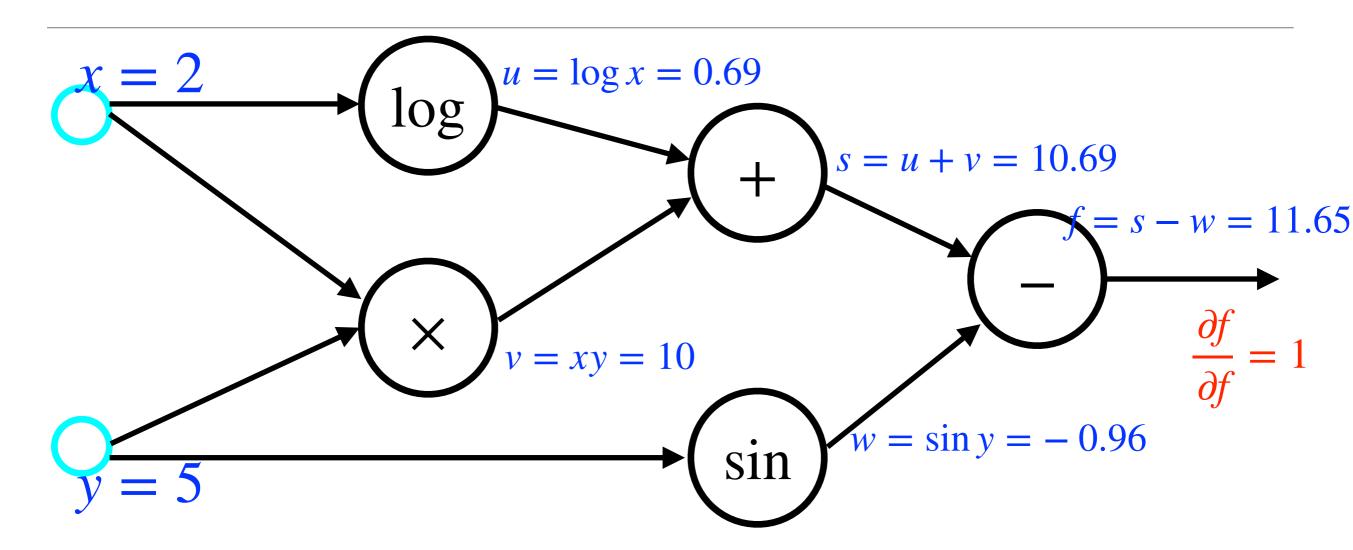
Пропагиране напред — Forward propagation

Пример:
$$f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$$

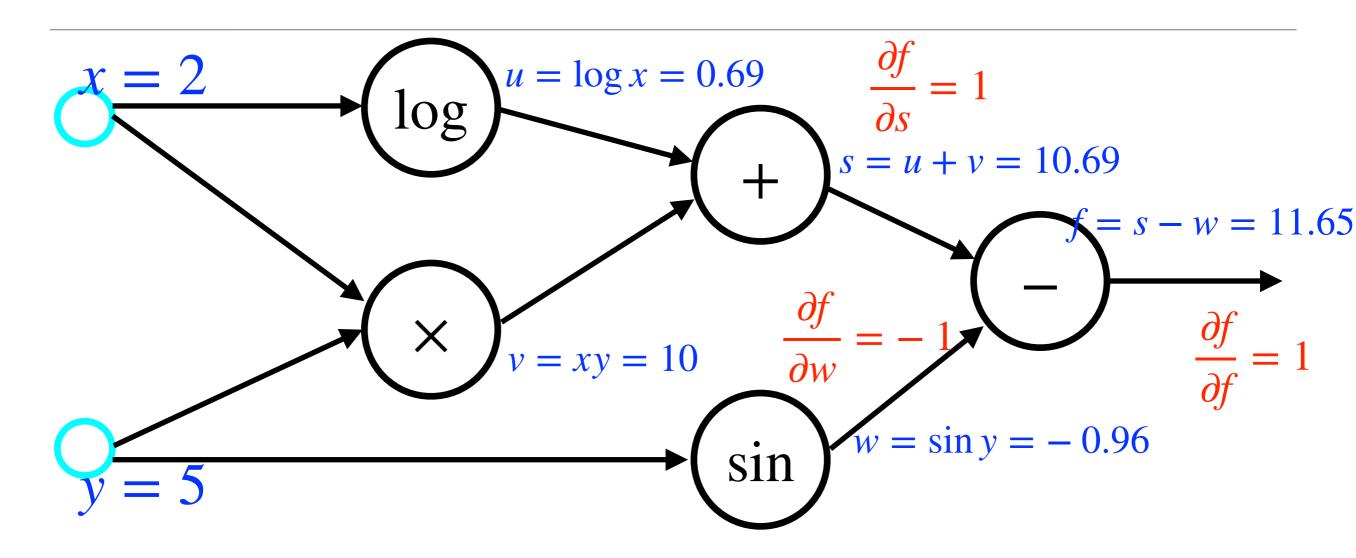

Пропагиране напред — Forward propagation

Пример:
$$f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$$

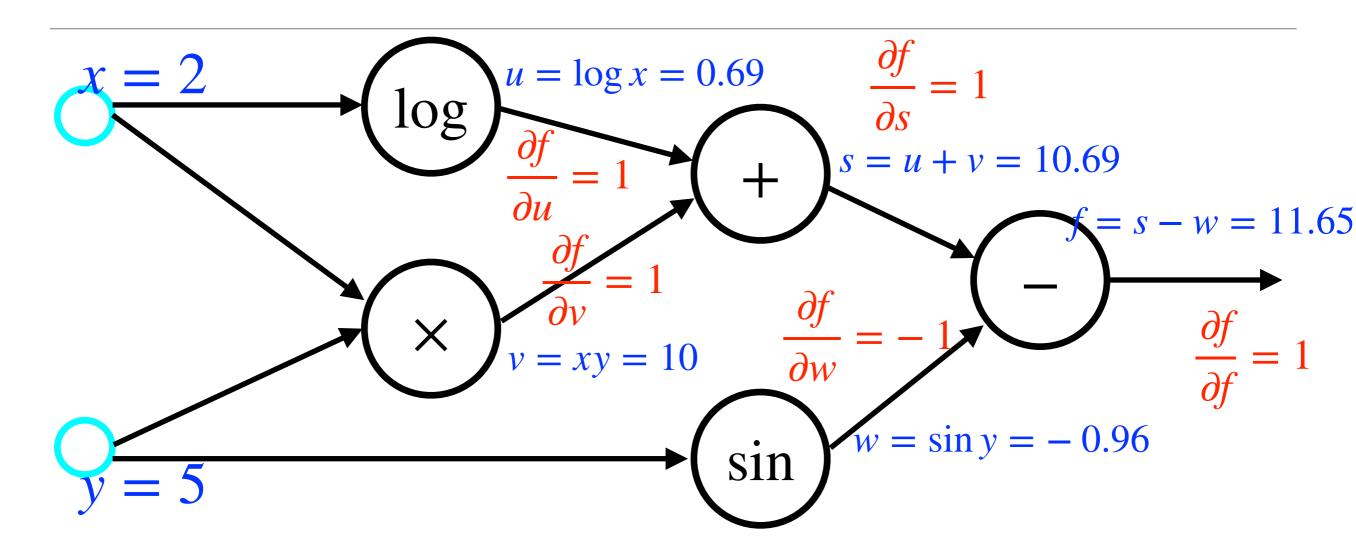

Пример: $f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$

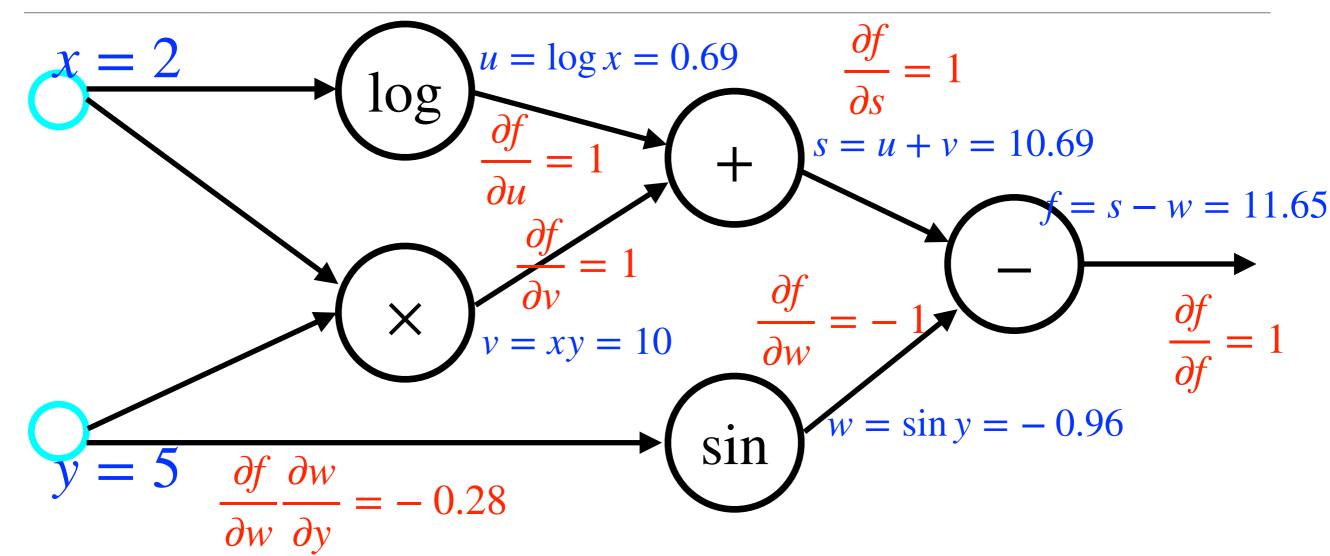
$$\frac{\partial f}{\partial w} = \frac{\partial f}{\partial f} \frac{\partial f}{\partial w} = \frac{\partial f}{\partial f} (-1) = -1, \quad \frac{\partial f}{\partial s} = \frac{\partial f}{\partial f} \frac{\partial f}{\partial s} = \frac{\partial f}{\partial f} 1 = 1$$

Пример:
$$f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$$

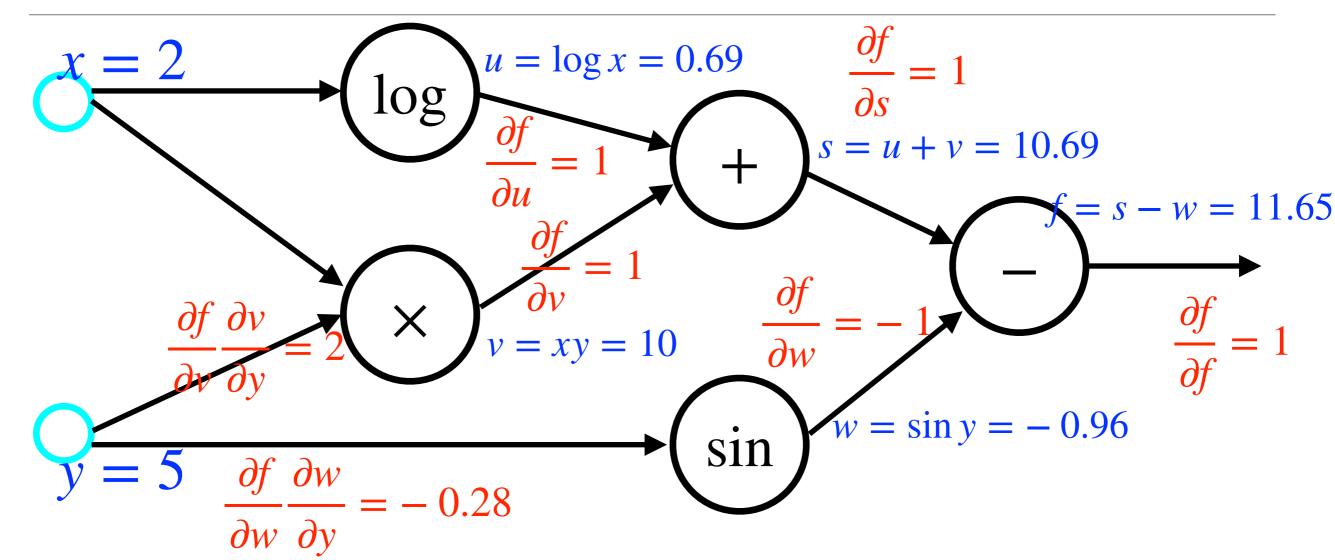
$$\frac{\partial f}{\partial u} = \frac{\partial f}{\partial s} \frac{\partial s}{\partial u} = \frac{\partial f}{\partial s} 1 = 1, \frac{\partial f}{\partial v} = \frac{\partial f}{\partial s} \frac{\partial s}{\partial v} = \frac{\partial f}{\partial s} 1 = 1$$

Пример:
$$f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$$

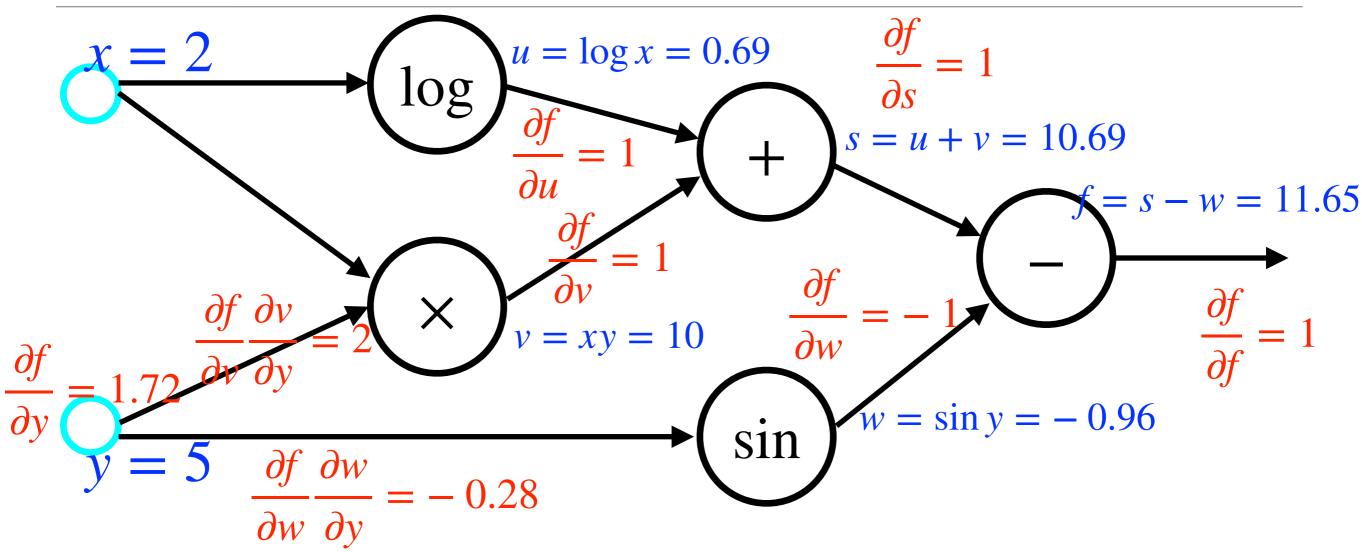
$$\frac{\partial f}{\partial w} \frac{\partial w}{\partial y} = \frac{\partial f}{\partial w} \cos(y) = (-1)\cos(5) = -0.28$$

Пример:
$$f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$$

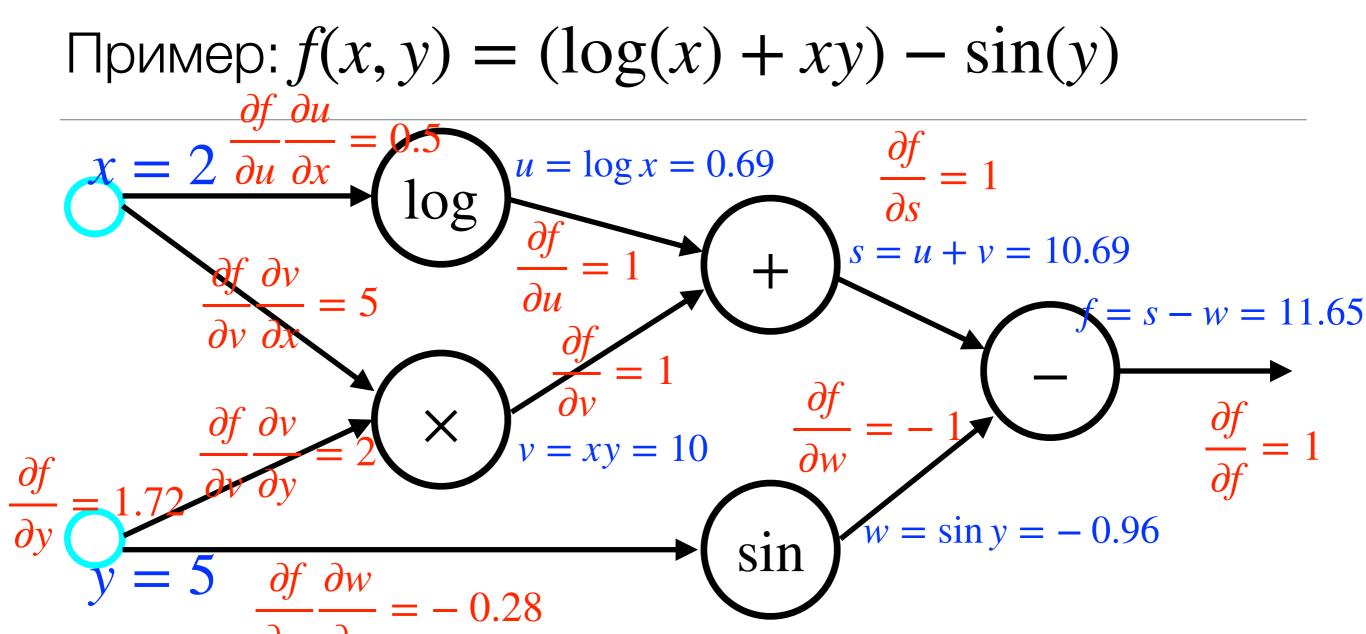

$$\frac{\partial f}{\partial v} \frac{\partial v}{\partial y} = \frac{\partial f}{\partial v} x = 2$$

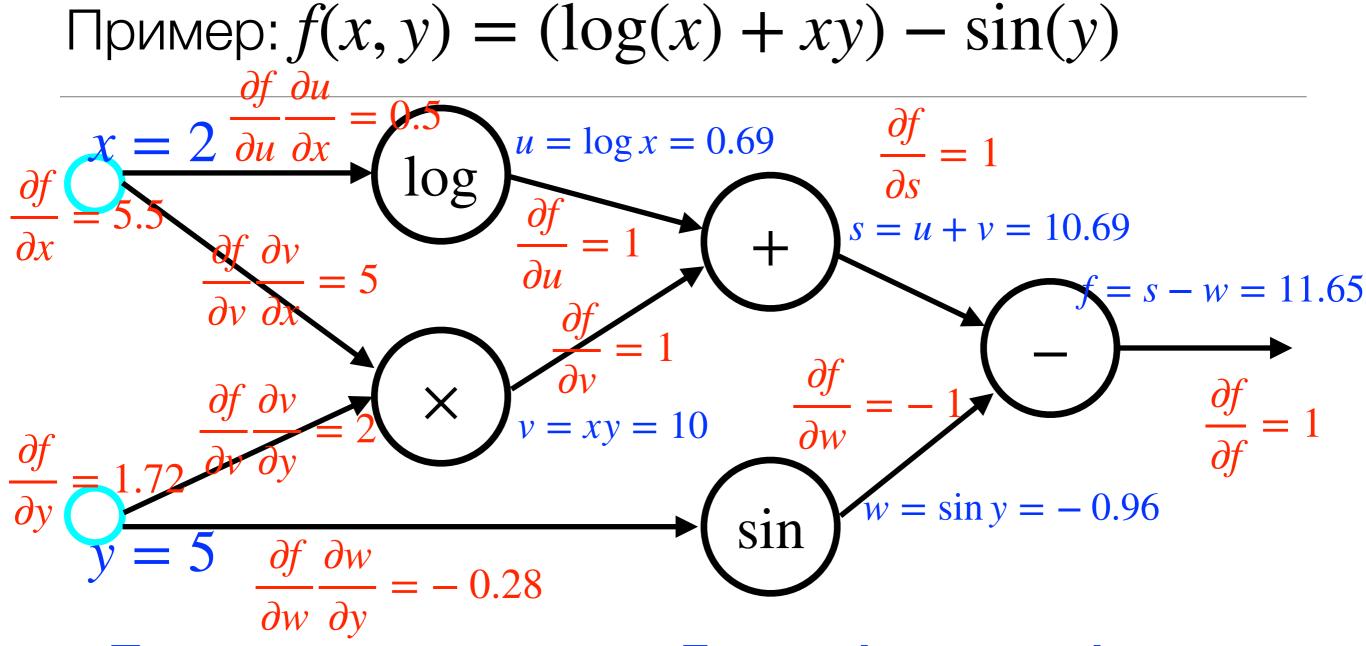
Пример:
$$f(x, y) = (\log(x) + xy) - \sin(y)$$

$$\frac{\partial f}{\partial y} = \frac{\partial f}{\partial v} \frac{\partial v}{\partial y} + \frac{\partial f}{\partial w} \frac{\partial w}{\partial y} = 2 - 0.28 = 1.72$$

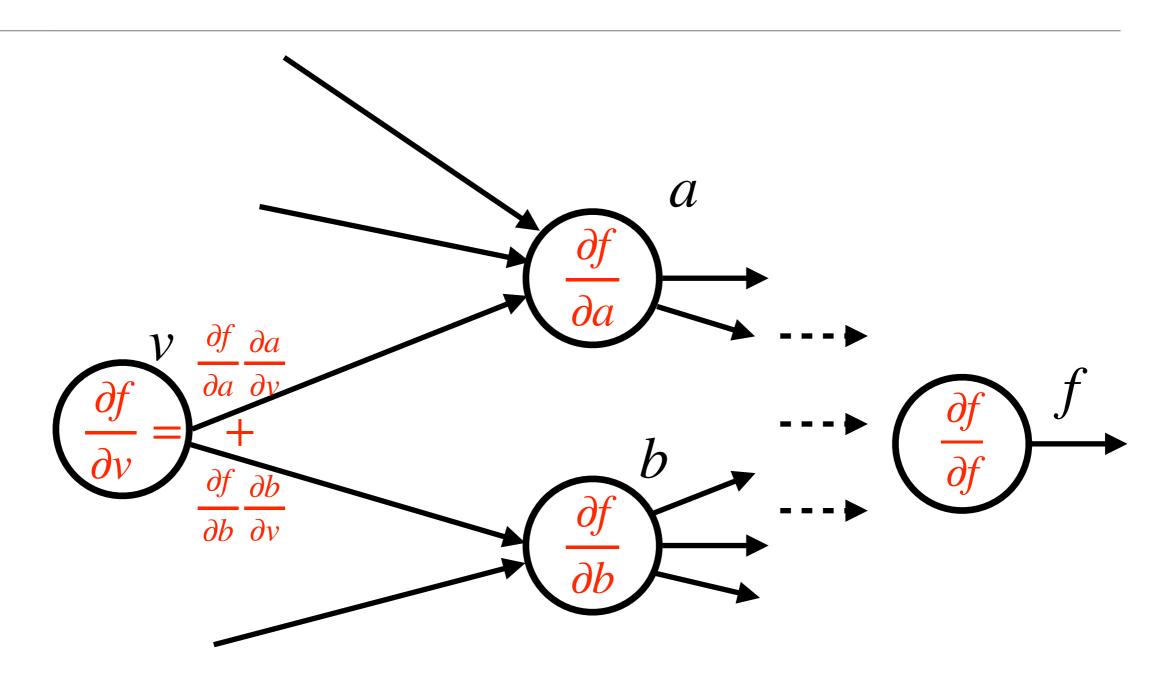

$$\frac{\partial f}{\partial u}\frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial f}{\partial u}\frac{1}{x} = 0.5, \frac{\partial f}{\partial v}\frac{\partial v}{\partial x} = \frac{\partial f}{\partial v}y = 5$$

$$\frac{\partial f}{\partial x} = \frac{\partial f}{\partial u} \frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial f}{\partial v} \frac{\partial v}{\partial x} = 5 + 0.5 = 5.5$$

Основен инвариант

Формализация на Backpropagation — изчислителен граф

- Даден е ацикличен граф $G = (V, E), E \subset V \times V$.
- За всеки връх $v \in V$ (непосредствените) предшественици означаваме с $P_G(v) = [p \in V \mid (p,v) \in E]$. Ще предполагаме, че $P_G(v)$ е списък.
- Листата на графа ще означаваме с $L(G) = [v \mid P_G(v) = \varnothing].$
- Крайни върхове на графа ще означаваме с $T(G) = [v \mid \neg \exists u \in V : (v,u) \in E].$ Ще предполагаме, че в графа съществува единствен краен връх: |T(G)| = 1

Формализация на Backpropagation — изчислителен граф

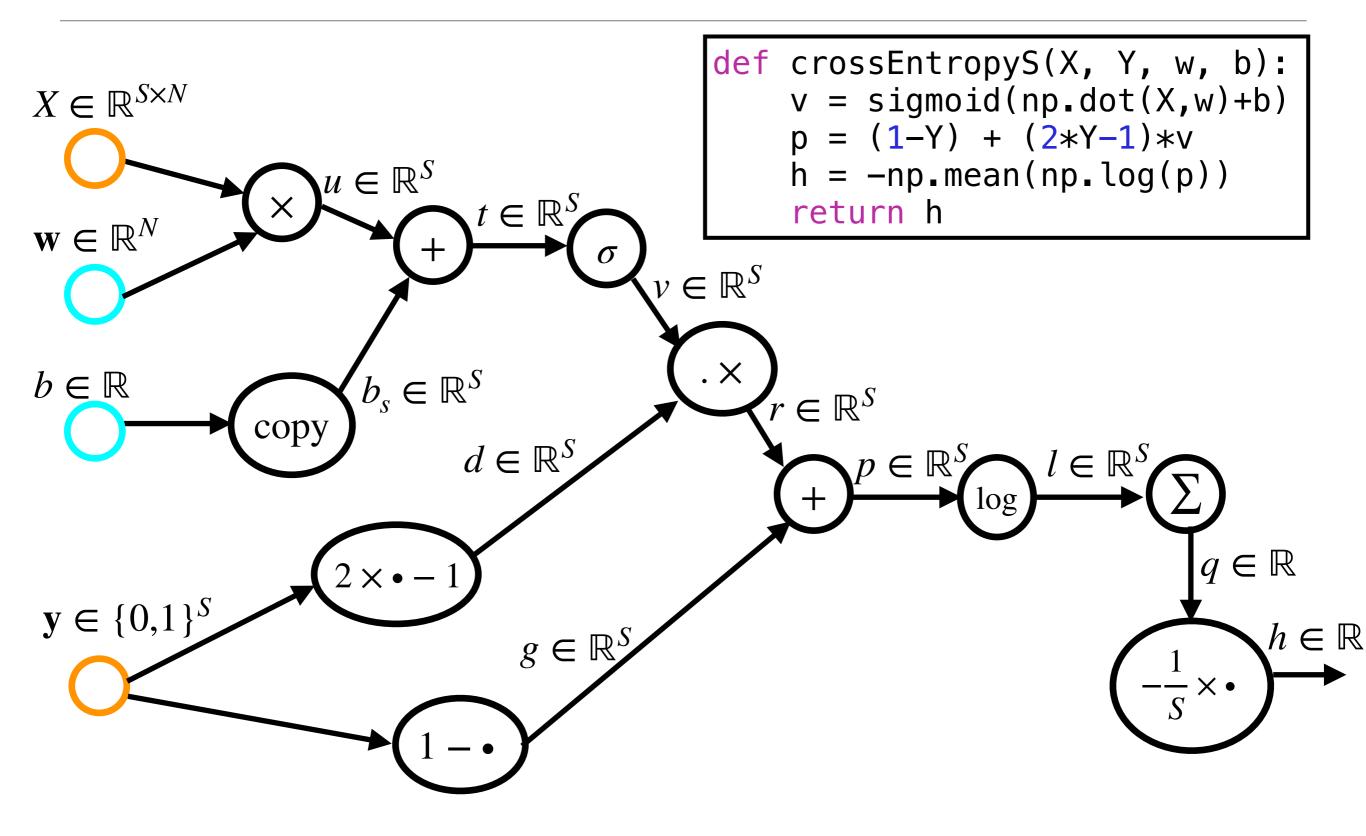
- За всеки връх $v \in V \setminus L(G)$ ще предполагаме, че е дефинирана функция за изчисляване на стойността: $\operatorname{calc}(G,v): \mathbb{R}^{|P_G(v)|} \to \mathbb{R}.$
- За всеки връх $v \in V \setminus L(G)$ и всеки негов предшественик $u \in P_G(v)$ ще предполагаме, че е дефинирана функция за изчисляване на частната производна на функцията $\operatorname{calc}(G,v)$ спрямо аргумента u, която бележим с $\operatorname{deriv}(G,v,u): \mathbb{R}^{|P_G(v)|} \to \mathbb{R}.$

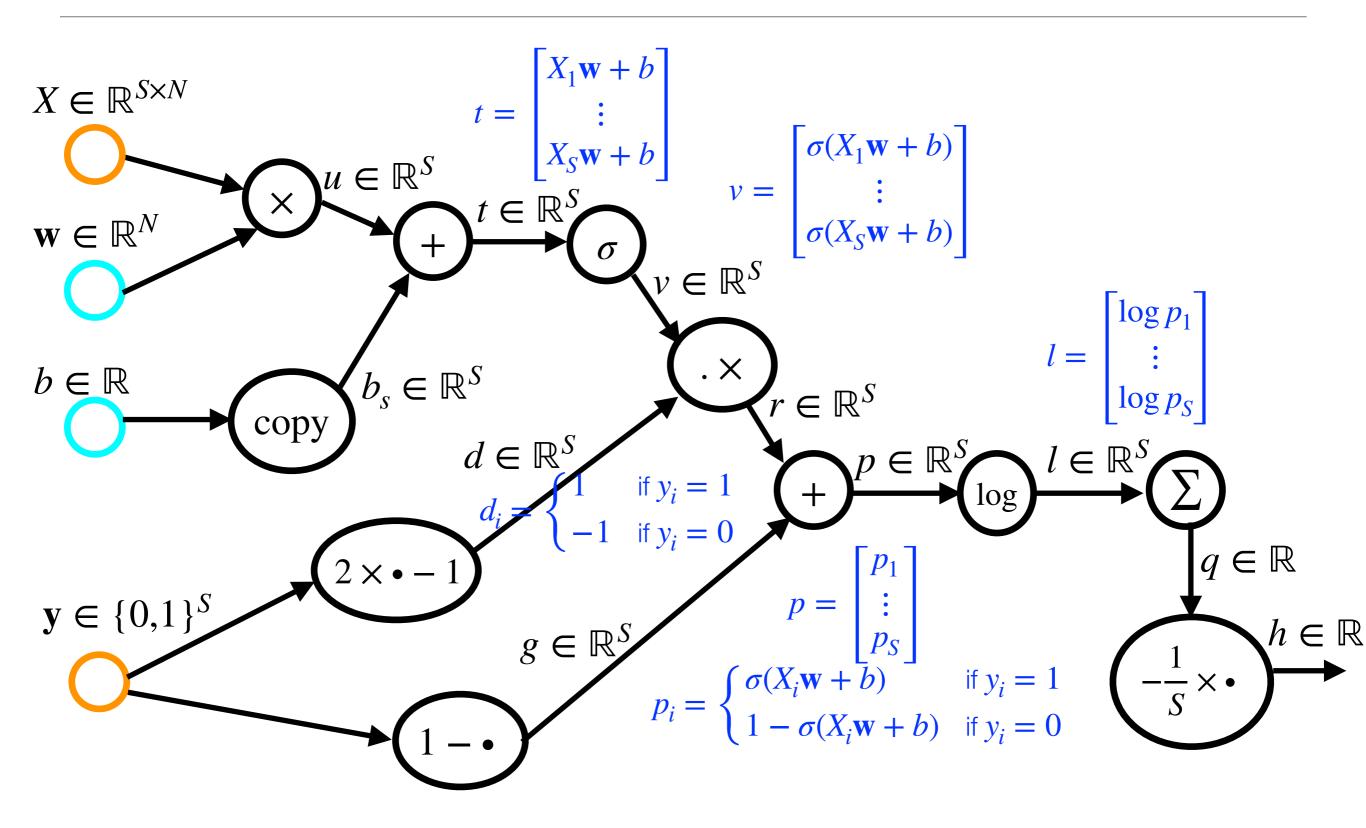
Backpropagation алгоритъм

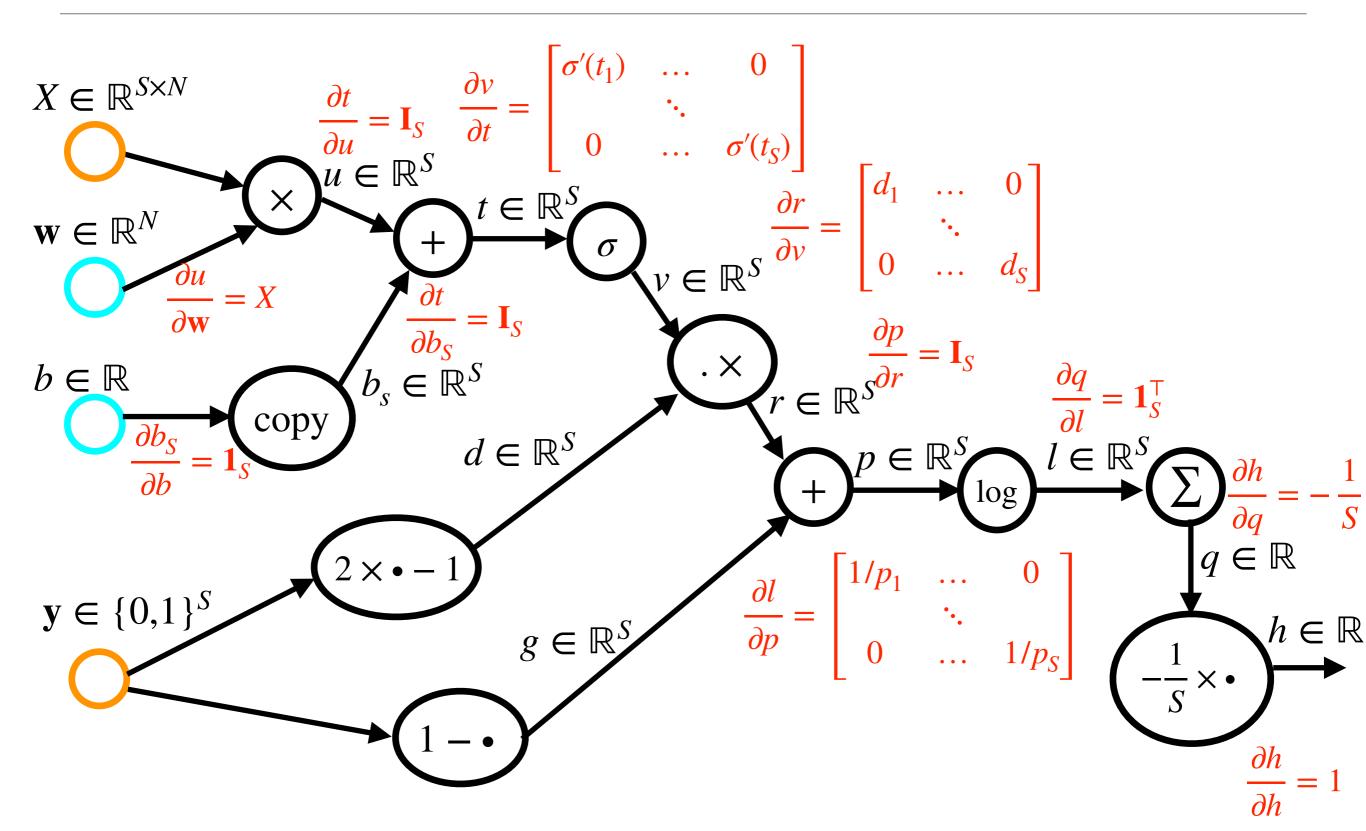
```
Forward(G):
   for v in topologicalSort(G) do
2
      if v in Leafs(G) then read(F(v))
3
      else
         [p1,p2,...,pk] <- Predecessors(G)(v)</pre>
5
         F(v) \leftarrow calc(G,v)(F(p1),...,F(pk))
6
  return F
Backward(G,F):
   for v in topologicalSort(G) do B(v) <- 0
   for v in reverseTopologicalSort(G) do
3
      if v in Top(G) then B(v) < -1
      [p1,p2,...,pk] \leftarrow Predecessors(G)(v)
4
5
      for p in Predecessors(G)(v) do
6
         B(p) += B(v) * deriv(G, v, p)(F(p1), ..., F(pk))
  return B
```

План на лекцията

- 1. Формалности за курса (5 мин)
- 2. Намиране на градиент чрез пропагиране назад Backpropagation (20 мин)
- 3. Пропагиране назад при логистична регресия (20 мин)
- 4. Сходимост на спускането по градиента (20 мин)
- 5. Стохастичен градиент (20 мин)

$$\frac{\partial h}{\partial t} = \frac{\partial h}{\partial q} \frac{\partial q}{\partial l} \frac{\partial l}{\partial p} \frac{\partial p}{\partial r} \frac{\partial r}{\partial v} \frac{\partial v}{\partial t}$$

$$= -\frac{1}{S} \mathbf{1}_{S}^{T} \begin{bmatrix} 1/p_{1}... & 0 \\ & \ddots & \\ & 0... & 1/p_{S} \end{bmatrix} \mathbf{I}_{S} \begin{bmatrix} d_{1}... & 0 \\ & \ddots & \\ & 0... & d_{S} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \sigma'(t_{1})... & 0 \\ & \ddots & \\ & 0... & \sigma'(t_{S}) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -\frac{y_{1} - \sigma(X_{1}\mathbf{w} + b)}{S} ... - \frac{y_{S} - \sigma(X_{S}\mathbf{w} + b)}{S} \end{bmatrix}$$

$$\frac{\partial h}{\partial b} = \frac{\partial h}{\partial t} \frac{\partial t}{\partial b_S} \frac{\partial b_S}{\partial b} = \left[-\frac{y_1 - \sigma(X_1 \mathbf{w} + b)}{S} \dots -\frac{y_S - \sigma(X_S \mathbf{w} + b)}{S} \right] \mathbf{I}_S \begin{bmatrix} 1 \\ \vdots \\ 1 \end{bmatrix} = -\frac{1}{S} \sum_{i=1}^S y_i - \sigma(X_i \mathbf{w} + b)$$

$$\frac{\partial h}{\partial w} = \frac{\partial h}{\partial t} \frac{\partial t}{\partial u} \frac{\partial u}{\partial w} = \left[-\frac{y_1 - \sigma(X_1 \mathbf{w} + b)}{S} \dots - \frac{y_S - \sigma(X_S \mathbf{w} + b)}{S} \right] \mathbf{I}_S X =$$

$$= -\frac{1}{S} \sum_{i=1}^{S} (y_i - \sigma(X_i \mathbf{w} + b)) X_i$$

План на лекцията

- 1. Формалности за курса (5 мин)
- 2. Намиране на градиент чрез пропагиране назад Backpropagation (20 мин)
- 3. Пропагиране назад при логистична регресия (20 мин)
- 4. Сходимост на спускането по градиента (20 мин)
- 5. Стохастичен градиент (20 мин)

Градиент, Хесиан, развиване в ред на Тейлър

Теорема (Тейлър): Нека $g: \mathbb{R} \to \mathbb{R}$ е два пъти диференцируема с непрекъснати производни в околност на точката $t_0 \in \mathbb{R}$. Нека $t \in \mathbb{R}$ е произволна точка в тази околност. Тогава съществува $\bar{t} \in (t_0, t)$, така че:

$$g(t) = g(t_0) + g'(t_0)(t - t_0) + \frac{1}{2}g''(\bar{t})(t - t_0)^2$$

Ще изведем теоремата на Тейлър за многомерния случай.

Нека $f:\mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$. Градиент и Хесиан наf наричаме съответно:

$$\nabla_{\mathbf{x}} f(\mathbf{x}) = \frac{\partial}{\partial \mathbf{x}} f(\mathbf{x}) = \begin{bmatrix} \frac{\partial}{\partial x_1} f(\mathbf{x}) \\ \frac{\partial}{\partial x_2} f(\mathbf{x}) \\ \vdots \\ \frac{\partial}{\partial x_n} f(\mathbf{x}) \end{bmatrix}, \nabla_{\mathbf{x}}^2 f(\mathbf{x}) = \frac{\partial^2}{\partial \mathbf{x}^2} f(\mathbf{x}) = \begin{bmatrix} \frac{\partial^2}{\partial x_1 \partial x_1} f(\mathbf{x}) & \dots & \frac{\partial^2}{\partial x_1 \partial x_n} f(\mathbf{x}) \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \frac{\partial^2}{\partial x_n \partial x_1} f(\mathbf{x}) & \dots & \frac{\partial^2}{\partial x_n \partial x_n} f(\mathbf{x}) \end{bmatrix}$$

Нека $f:\mathbb{R}^n\to\mathbb{R}$. Т.е. за $\mathbf{v}\in\mathbb{R}^n$ имаме, че $f(\mathbf{v})\in\mathbb{R}$. Разглеждаме функциите $\mathbf{v}:\mathbb{R}\to\mathbb{R}^n$, $\mathbf{v}(t)=\mathbf{x}_0+t(\mathbf{x}-\mathbf{x}_0)$ и $g:\mathbb{R}\to\mathbb{R}$, $g(t)=f(\mathbf{v}(t))=f(\mathbf{x}_0+t(\mathbf{x}-\mathbf{x}_0))$ и прилагаме теоремата на Тейлър за g при $t_0=0,\ t=1$. В такъв случай имаме, че

$$g'(t) = (f(\mathbf{v}(t)))' = \left(\frac{\partial f(\mathbf{v})}{\partial \mathbf{v}}\right)^{\top} \frac{\partial \mathbf{v}(t)}{\partial t} = (\nabla_{\mathbf{v}} f(\mathbf{v}))^{\top} (\mathbf{x} - \mathbf{x}_{0}),$$

$$g''(t) = \frac{\partial}{\partial t} \left(\left(\frac{\partial f(\mathbf{v})}{\partial \mathbf{v}}\right)^{\top} (\mathbf{x} - \mathbf{x}_{0})\right) = (\mathbf{x} - \mathbf{x}_{0})^{\top} \frac{\partial^{2} f(\mathbf{v})}{\partial \mathbf{v}^{2}} (\mathbf{x} - \mathbf{x}_{0}) = (\mathbf{x} - \mathbf{x}_{0})^{\top} \nabla_{\mathbf{v}}^{2} f(\mathbf{v}) (\mathbf{x} - \mathbf{x}_{0})$$

Теорема (Тейлър): Нека $f:\mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$ е два пъти диференцируема с непрекъснати производни в околност на точката $\mathbf{x}_0 \in \mathbb{R}^n$. Нека $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^n$ е произволна точка в тази околност. Тогава съществува $\bar{t} \in (0,1)$, така че ако $\bar{\mathbf{x}} = \mathbf{x}_0 + \bar{t}(\mathbf{x} - \mathbf{x}_0)$, то:

$$f(\mathbf{x}) = f(\mathbf{x}_0) + (\nabla_{\mathbf{x}} f(\mathbf{x}_0))^{\mathsf{T}} (\mathbf{x} - \mathbf{x}_0) + \frac{1}{2} (\mathbf{x} - \mathbf{x}_0)^{\mathsf{T}} \nabla_{\mathbf{x}}^2 f(\bar{\mathbf{x}}) (\mathbf{x} - \mathbf{x}_0)$$

Сходимост на спускането по градиента

• Стремим се да минимизираме кросентропията

$$H_X[\Pr\|\Pr_{\theta}] = -\frac{1}{|X|} \sum_{i=1}^{|X|} \log \Pr_{\theta}[\mathbf{x}^{(i)}]$$
. Нека положим $f(\theta) = H_X[\Pr\|\Pr_{\theta}]$.

- Спускаме се по градиента: $\theta_{k+1} = \theta_k \alpha \, \nabla_\theta f(\theta_k)$
- От развиването в ред на Тейлър получаваме:

$$f(\theta_{k+1}) = f(\theta_k) - \alpha \nabla f(\theta_k)^{\top} \nabla f(\theta_k) + \frac{1}{2} (\alpha \nabla f(\theta_k))^{\top} \nabla^2 f(\bar{\theta}) (\alpha \nabla f(\theta_k))$$

- Да допуснем, че вторите производни са ограничени: $\|\nabla^2 f(\theta)\| \leq L. \text{ Тогава: } \|\mathbf{u}^\mathsf{T} \nabla^2 f(\theta) \ \mathbf{u}\| \leq L \|\mathbf{u}\|^2$
- Заместваме и получаваме:

$$f(\theta_{k+1}) \le f(\theta_k) - \alpha \|\nabla f(\theta_k)\|^2 + \frac{\alpha^2 L}{2} \|\nabla f(\theta_k)\|^2$$

• Нека подберем α , така че $\alpha L < 1$. Тогава:

$$f(\theta_k) - f(\theta_{k+1}) \ge \frac{\alpha}{2} \|\nabla f(\theta_k)\|^2$$

• Следователно, на всяка стъпка **стойността на** f **намалява** и разликата на последователните членове на редицата е $\geq \frac{\alpha}{2} \|\nabla f(\theta_k)\|^2$.

• Нека сумираме нашето неравенство за k = 0, 1, ..., T - 1:

$$\frac{\alpha}{2} \sum_{k=0}^{T-1} \|\nabla f(\theta_k)\|^2 \le \sum_{k=0}^{T-1} f(\theta_k) - f(\theta_{k+1}) = f(\theta_0) - f(\theta_T)$$

• Нека f^* е глобален минимум на функциятаf. Тогава

$$f(\theta_T) \ge f^*$$
 и следователно: $\sum_{k=0}^{T-1} \|\nabla f(\theta_k)\|^2 \le \frac{2}{\alpha} (f(\theta_0) - f^*).$

- Дясната страна е константа, следователно редът при $T \to \infty$ с неотрицателни членове е ограничен, следователно е сходящ и $\|\nabla f(\theta_k)\|^2 \longrightarrow 0$.
- $\|\theta_{k+1}-\theta_k\|=\alpha\|\nabla f(\theta_k)\|\to 0$. Следователно редицата θ_k (както и $f(\theta_k)$) е сходяща.

План на лекцията

- 1. Формалности за курса (5 мин)
- 2. Намиране на градиент чрез пропагиране назад Backpropagation (20 мин)
- 3. Пропагиране назад при логистична регресия (20 мин)
- 4. Сходимост на спускането по градиента (20 мин)
- 5. Стохастичен градиент (20 мин)

Стандартен стохастичен градиент Standard Stochastic Gradient

.
$$f(\theta) = H_X[\Pr\|\Pr_{\theta}] = -\frac{1}{|X|} \sum_{i=1}^{|X|} \log \Pr_{\theta}[\mathbf{x}^{(i)}]$$
. Нека с $H_{X_i}[\Pr\|\Pr_{\theta}] = -\log \Pr_{\theta}[\mathbf{x}^{(i)}]$ означим поточковата кросентропия в точката X_i и $f_{X_i}(\theta) = H_{X_i}[\Pr\|\Pr_{\theta}]$.

. Нека X_{i_k} е случайно наблюдение (семпъл) от X. Тогава: $\theta_{k+1} = \theta_k - \alpha \, \nabla_\theta f_{X_{i_k}}(\theta_k)$

• От теоремата на Тейлър получаваме:

$$f(\theta_{k+1}) = f(\theta_k) - \alpha \nabla f(\theta_k)^{\top} \nabla f_{X_{i_k}}(\theta_k) + \frac{1}{2} (\alpha \nabla f_{X_{i_k}}(\theta_k))^{\top} \nabla^2 f(\bar{\theta}) (\alpha \nabla f_{X_{i_k}}(\theta_k))$$

$$f(\theta_{k+1}) \leq f(\theta_k) - \alpha \nabla f(\theta_k)^{\top} \nabla f_{X_{i_k}}(\theta_k) + \frac{\alpha^2 L}{2} \|\nabla f_{X_{i_k}}(\theta_k)\|^2$$

Свойства на стандартния стохастичен градиент

• Изчисляването на градиента става |X| пъти по-бързо.

.
$$f(\theta_k) - f(\theta_{k+1}) \ge \alpha \nabla f(\theta_k)^{\top} \nabla f_{X_{i_k}}(\theta_k) - \frac{\alpha^2 L}{2} \|\nabla f_{X_{i_k}}(\theta_k)\|^2$$

- . $\alpha \nabla f(\theta_k)^{\mathsf{T}} \nabla f_{X_{i_k}}(\theta_k)$ може да бъде и отрицателно, следователно нямаме никаква гаранция, че стойността на f намалява.
- Може да подходим вероятностно.

Партиден стохастичен градиент Batched Stochastic Gradient

Разглеждаме **партида** (batch, minibatch) — извадка от B на брой наблюдения на случайни величини от X: $\mathbf{X}_B = X_1, X_2, \dots, X_B$. Тогава ако означим с $f_{\mathbf{X}_B}(\theta) = \frac{1}{B} \sum_{i=1}^B f_{X_i}(\theta_k)$ кросентропията на партидата

 $\mathbf{X}_{B}$, то дефинираме презаписването на параметрите като:

- $\cdot \theta_{k+1} = \theta_k \alpha \nabla_{\theta} f_{X_B}(\theta_k).$
- Можем да повторим същите разсъждения като при стандартния стохастичен градиент в случая на партида. Разликите са, че времето за намиране на градиента нараства с фактор B, но за сметка на това може да очакваме, че отклонението на партидния градиента от ще намалее пълния градиент ще намалее.

Заключение

- Чрез Backpropagation градиентите на сложни функции се изчисляват автоматично, ефективно и точно, като в същото време се имплементират лесно.
- Спускането по пълния градиент е гарантирано сходящо, но се изчислява бавно.
- При стандартния стохастичен градиент не е гарантирано, че се намалява грешката, но е много по бързо.
- Партидният стохастичен градиент е компромис, при който има много повисока вероятност за схождане, като е значително по-ефективен от пълния градиент.
- Партидният стохастичен градиент (и неговите вариации) е дефакто стандартният подход в съвременните системи за дълбоко машинно обучение.

